

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI AÇILIŞ KONUŞMASI SİMONE KASLOWSKI - TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

19 Ekim 2021

Sayın Başkan, Divan'ın değerli üyeleri, saygıdeğer TÜSİAD üyeleri,

Bugün sizlerle bir araya gelmiş olmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Derneğimizin kuruluşunun ellinci yılını kutladığımız bu senenin sonunda, ülkemizin geleceği ile ilgili çalışma ve planlamalara katkı vermesini umduğumuz, “Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa” raporunu, huzurlarınızda sunabildiğim için de ayrıca sevinçli ve heyecanlıyım.

TÜSİAD, bundan elli yıl önce, 86 iş insanının bir araya gelmesi ile “Türkiye'nin demokratik ve planlı yoldan kalkınmasına ve çağdaş uygarlık seviyesine çıkarılmasına hizmet etmek” amacı ile kuruldu. Bu dönemde; ülkemizin demokratikleşmesi, ekonomik ve toplumsal kalkınması, Avrupa Birliği yolunda ilerlemesi alanlarında pek çok çalışma gerçekleştirdik.

“Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa” çalışması, geçmişimizden ve birikimlerimizden aldığımız güç ve enerjiden yararlanarak geleceğimiz için hazırladığımız bir yol haritası. Bu çalışma gelişmiş, saygın, adil ve çevreci bir Türkiye için toplumun istisnasız tüm kesimlerine yapılan, Türkiye'nin geleceğini beraber inşa etme çağrısıdır.

Bu çalışmaya, iki yıl önce, dünyada iktisadi büyüme yaklaşımlarının radikal olarak değişim gösterdiği bir dönemde başladık. Yeni, adil ve sürdürülebilir bir küresel denge arayışı sürüyordu. Böyle bir ortamda ülkemizin geleceğinin yeni bir anlayışla inşa edilmesi, yeni bir hikaye yazılması ihtiyacı olduğunu dile getirdik.

Yaklaşık iki yıl yürütülen yoğun çalışma kapsamında, Türkiye'nin ve TÜSİAD'ın geçmiş birikimlerinden yararlandı. Kapsamlı analizler ve öneriler içeren bu rapor, güncel siyasi tartışmalar veya konjonktürel unsurlara değil, ilkelere dayanan, uzun vadeli bir perspektif ile hazırlandı// Bugün özeti sizlerle paylaşılan çalışmanı, tamamına geleceği inşa.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Değerli Üyeler,

Tam on gün sonra Cumhuriyetimizin kuruluşunun 98. Yıldönümünü kutlayacağız. Yüzüncü yıla da sadece iki sene kaldı. Bu toplantıda, geleceğe ışık tutmaya çalışacak olsak da, geçen 98 yılın anlamı üzerine de bazı görüşlerimi de sizinle paylaşmak istiyorum. Zira geçmişlerinden ders alamayan, hatalarını, eksiklerini

görmezden gelen ya da ellerindeki değerli unsurların kıymetini bilmeyen toplumlar ileriye dönük sıçramalarını asla gerçekleştiremezler.

Cumhuriyeti kuran kadrolar yıkılan bir İmparatorluğun yarattığı travmayı aşır, yerine o günün ileri ülkelerinin eşiti olacak bir ulus-devlet koyma projesine giriştiler. On yıldan uzun süren savaşların yıkımına uğramış, felaketler yaşamış Anadolu'dan yeni bir ulus yaratmaya çalıştılar. Bunu gerçekleştiren kendilerine rehber olarak Aydınlanma çağının ilkelerini aldılar. Bunların en önemlilerinden birisi ve son tahlilde Cumhuriyet rejiminin harcını oluşturan, bugün de demokratik bir rejimin ve barış içinde bir toplumsal yaşamın olmazsa olmaz koşulu sayılması gereken ilke, laiklik idi.

Laiklik din ve vicdan özgürlüğünün güvencesidir. Laiklik ilkesini özümsememiş bir toplumda eşit vatandaşlık kavramının ve bilincinin yerleşmesi çok zordur. Hatta imkansızdır. Vatandaşlık bilincinin olmadığı yerde ise modern ve demokratik bir toplumu kurmak, korumak güçleşir.

Modern ve demokratik bir toplumun yapı taşlarından birisi de kadınların her alanda var olmasıdır. Kadınların toplumsal hayata katılmaları, tüm beceri ve enerjileriyle toplumun ilerlemesine ve değerlerini oluşturmaya katkıda bulunmaları ise, ancak laik bir ortamda gerçekleşebilir.

Geçmişin başarılarıyla gurur duymalıyız. Ancak bunların ışık hızıyla değişen bir dünyada yeterli olmayacağını da görmeliyiz.

Değerli üyeler,

1999 sonunda Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığı kabul edildi. Bunu takip eden 2000-2007 yılları arasında Türkiye'de yasal ve anayasal reformların yapıldığı çok olumlu bir dönem yaşandı.

Bu dönemde anayasadan ceza hukukuna, dernekler hukukundan medeni hukuka birçok alanda kanunlar çıkartılarak, AB normlarını kısmen veya tamamen karşılayan bir dizi reform hayata geçirildi.

Hak ve özgürlük alanları genişledi, yargı bağımsızlığı, bireysel haklar, devlet-toplum ilişkileri ve hukukun üstünlüğü alanlarında çok önemli kazanımlar elde edildi. Türkiye'de o dönemde toplumsal enerji kabarmış, geleceğe güvenle bakmamızı sağlayan güçlü bir iyimserlik dalgası ülkenin her yanına yayılmıştı.

Bu dönemin, son elli yılda en olumlu ekonomik gelişmenin yaşandığı dönem olması bir tesadüf değildi. Tüm bu gelişmelerin sonucuydu.

Ne var ki 13 yıl sonra kişi başına gelirimiz 2007 seviyesinin dahi altına düştü. Çalışabilen nüfusumuzun iş gücüne katılım oranı ancak %50-55 civarında takılı kalıyor. Bugün işgücü piyasasında, en geniş tanımlı

işsizlik oranımız % 22 gibi oldukça yüksek bir seviyede, Dünya Adalet Projesi hukukun üstünlüğü endeksinde 139 ülke içinde 117. Sıradayız. Bu tabloya baktığımızda bizim yeni bir Kalkınma anlayışına duyduğumuz ihtiyaç çok açıktır.

Öte yandan toplum olarak büyük bir çoraklaşma tehdidi de yaşıyoruz. Denizlerimiz ve akarsularımız kirleniyor, göllerimiz kuruyor. Katliam boyutlarında bir ağaç kesimine maruz kalan ormanlarımız, son yıllarda sayısı artan ve engellenemeyen yangınların da etkisiyle yok oluyor.

Meclisimizde onaylanmasından büyük memnuniyet duyduğumuz Paris Antlaşması kriterlerine bir an önce uyum sağlamalıyız. Yoksa çölleşme ve diğer çevresel tehditler ile baş edemeyiz.

Değerli üyeler,

Çoraklaşmanın her anlamda vahim sonuçlarını yaşıyoruz. En becerikli, eğitilmiş, yetenekli, hayalleri olan gençlerimiz, gözbebeklerimiz istikbali başka ülkelerde arıyor.

Ülkemiz 1960'lardan beri göç veriyor. Ancak bugünkü göç yeni ve daha önce benzerini görmediğimiz, bizi kemiren bir göç.

Genç işsizliği, özgürlük alanlarının daralması, güzel bir hayat kurabilme olanaklarının azalması da bu yeni nesil göçün hızlanmasına yol açıyor. Doktorlarımız, yazılımcılarımız, girişimcilerimiz, yaratıcı beyinlerimiz, gelecekle ilgili başka yerlerde kurmak üzere ülkemizi terk ediyor.

Bu durumu durduramaz ve tersine çeviremezsek ülkemiz insan kaynağı açısından da çoraklaşacak. Yeni bir anlayışla geleceğimizi inşa etmek, bizi bu olumsuz girdaptan da çıkartacaktır.

Değerli Üyeler,

Günümüzde refahın asıl belirleyicisi ne yer altı kaynakları ne fiziksel sermaye ne de ucuz emeğe dayalı üretimdir. Yer altı kaynaklarına dayanarak zenginleşmiş ülkeler bulunmakla birlikte, gelişmiş ülke olmak için bu tek başına yeterli değildir.

Toplumların refahının en önemli belirleyicileri maddi olmayan kaynaklardır.

Bu çerçevede, çağın dinamizmini kaçırmamak, ileri ülkelerin gerisinde kalmamak için acilen ve tüm kaynaklarımızla, raporumuzun ısrarla vurguladığı şu üç unsuru ön plana çıkaracak bir seferberlik içine girmemiz gerektiğine inanıyoruz.

İnsani gelişme ve yetkinleşme

Bilim, teknoloji ve inovasyon

Siyasal, ekonomik, toplumsal kurumlar ve kurallar

İnsan, bilim, kurumlar olarak özetleyebileceğim bu üç unsur bir bütünlük arz eder; eşzamanlı gelişme gerektirir, “içinden dilediğini seç-beğen-al” menüsü değildir.

Bu çalışmada yer verdiğimiz 105 ülkeyi kapsayan ekonometrik analiz şunu gösteriyor. İnsani gelişim, bilim-teknoloji ve kurumlarda kendimizi OECD ortalamasına çıkarmak için gereken adımları atabilirsek, 20 yıl içinde kişi başı millî gelirimizi mevcut seviyesinin 3 katından fazla olan 30 bin dolar seviyesine yükseltebileceğiz.

Fakat altını çizmek isterim ki hedefimiz sadece zenginlik değil, bu üç alanda büyük ilerlemeler kaydederek, gelişmiş, saygın, adil ve çevreci bir Türkiye’yi birlikte inşa etmek olacaktır. Bu hedefe giden yoldaki temel unsurları biraz açmak isterim.

Değerli üyeler,

Eğitimli, sağlıklı, mutlu insan; kalkınmanın hem öznesi hem de hedefidir.

İnsanı, eğitimli ve dijital çağın aradığı niteliklere sahip olmayan toplumların gelecek kuramayacakları artık nerdeyse bir matematik kesinlik haline geldi. Matematik demişken, matematik ve diğer bilimsel alanlarda ileri yetkinlik düzeyine ulaşamayanların, ayakta kalmakta çok zorlanacakları bir çağa girdik bile.

Eğitim, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin giderilmesinde de en önemli unsur. Eşitsizliklerin giderilmesi ve insanımızın çağımızın gerektirdiği yetkinlikleri kazanması için eğitim kalitesine yatırım yapmayı bir öncelik haline getirmediğimiz takdirde, dünyada ön sıralarda yer alamayız.

Eğitimde bölgesel, sosyo ekonomik özellikler ve cinsiyete dayalı farklılıkların ortadan kaldırılması, özellikle okul öncesi eğitim başta olmak üzere eğitime ayrılan kaynakların artırılması zorunludur.

Önümüzdeki dönemin dünyada büyük ekonomik, stratejik, ideolojik çekişmelerin yaşanacağı bir dönem olduğu çok söylendi ve halen söyleniyor. Yeni güç dağılımında iş bölümünde çağa ayak uyduran ülkeler öne çıkacak. Bizim gelecek nesillere sorumluluğumuz, ülkemizi bu kritik kavşakta dünya ile aynı dalga boyunda tutmak ve o şekilde ilerletmektir. Dünyadan kopuşun maliyeti hayli yüksek ve hasarı geri döndürülemez olacaktır.

Değerli üyeler,

İnsani gelişmişliğin en önemli göstergesi kadınların toplumdaki konumudur. Gelecek dönemin en önemli toplumsal dinamiklerinden biri kadın haklarının ön plana çıkması ve savunulmasıdır. Bugün, Taliban Afganistan'ında dahi kadınların her türlü tehlikeye göğüs gererek kazandıkları hak ve özgürlükleri kaybetmeme mücadelesini verdiğini görüyoruz. Kadın hakları mücadelesi, kanımızca geri döndürülemeyecek ve döndürülmemesi gereken bir dinamiktir. Osmanlı döneminden beri kadınların eşitlik mücadelesi verdikleri, pek çok gelişmiş ülkeden önce siyasal haklarına kavuştukları Türkiye'nin böyle bir dönüm noktasında İstanbul Sözleşmesi'nden çıkması kabul edilebilecek bir durum değildir.

Değerli üyeler,

Günümüzde refahın üç temel unsurundan birinin kurumlar ve kurallar olduğunu belirtmiştim.

Devletin ve kurumların tüm işlemlerinde hukukla bağlı olması, yargı bağımsızlığının sağlanması, tüm hak ve özgürlüklerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi standartlarında güçlendirilmesi, her bireyin her düzeyde etkin hak arama imkanına sahip olabilmesi elzemdir. Avrupa Konseyi'nde hukuk ve demokrasi standardı sorgulanan bir ülke olmaktan çıkmalıyız. Adil yargılanma hakkının gereklerini, sanık kim ve suç ne olursa olsun harfiyen uygulamalıyız. Aksi taktirde adalete güven duygusu onarılmaz yaralar almaktadır.

Çoğulcu demokrasi ve kuvvetler ayrılığının güçlendirilmesi, şeffaf, hesap verebilir bir kamu yönetimi, denetleyici ve düzenleyici kurumların özerkliği, bizi kurumsuzlaşma girdabından koruyacaktır. Kurumsuzlaşma Türkiye'nin cezbedebileceği ve ihtiyaç duyduğu yatırım sermayesinin gelmemesinin sebeplerinden biridir. Kurumsuzlaşma ülkemizin en hayati dış ilişkilerinde erime, hatta kopmalar ile sonuçlanmaktadır.

Yıllardır zirve sonuçlarında, Türkiye'den aday ülke diye bahsetmeyen AB'de komisyonun son idari şema değişikliklerinde Türkiye'yi güney komşu kategorisinden Ortadoğu-Kuzey Afrika masasına almış olduğunu derin bir üzüntü ve tepkiyle karşılıyoruz. Sığınmacılara karşı tampon bölge anlayışını temel alan alışveriş ilişkisindeki ilkesizlik ve güvensizlik hiçbir tarafın çıkarına değildir. Türkiye'nin geleceğinde, bu ilişkilerin üzerinde yükseleceği zeminin de entegrasyon hedefiyle yeniden müzakere edilmesi gerekecektir. ABD ve Rusya gibi büyük güçlerle ilişkilerde de gündelik iniş çıkışlardan uzak, uzun vadeli bir stratejik perspektif için ülkemizin kurumsal ve tarihsel birikimine fazlasıyla ihtiyaç vardır.

Geleceğin ekonomisinde çevreci hassasiyetlerin ve ilkelerin üretim biçimlerini, tüketici tercihlerini, ticaretin yönünü belirleyeceğini biliyoruz. Bu durumda her alanda hem gelir ve fırsat eşitliğini, hem de

çevresel sürdürülebilirliği sağlayıcı kurumsal mekanizmaların en etkin şekilde hayata geçirilmesine ihtiyaç duyuyoruz.

Ekonomimizin içinde bulunduğu istikrarsızlık girdabı da kurumsuzlaşmanın bir sonucudur.

Değerli üyeler,

Bilim, teknoloji ve inovasyonda ciddi ilerlemeler sağlayacak programları hazırlamak, düşünce kalıplarımızı buna göre yeniden şekillendirmek önemli bir hedefimizdir. Bu, aynı zamanda genç nesillere umut aşılacak, onların geleceğe güvenle bakmalarını, geleceklerini kendi ülkelerinde kurabileceklerine dair inançlarını perçinlemek açısından da önem taşıyor. Bu konuda topyekûn bir seferberliğe ihtiyacımız olduğuna inanıyoruz. İş dünyamız da raporda tanımlanan yeni dünya içinde kayda değer bir yer bulmak istiyorsa kendi çabalarını artırmalı, toplumsal enerjiyi harekete geçirecek bir vizyonu da toplumla paylaşabilmelidir.

Bu gündemi, hedeflere ulaşamamanın maliyetini toplumun tüm kesimlerine anlatmak da, iş dünyamızın sorumluluğu olmalıdır.

Değerli üyeler,

Raporda dile getirilen, dikkat çekilen adımlar atılmazsa ülkemizin gelişmişlik düzeyinin ve refahının dünya klasmanında gerilerde kalması kaçınılmazdır.

Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa, bu nedenle yalnızca milli gelir, kişi başına gelir, istihdam rakamlarıyla ilgilenen, kalkınmanın, refahın yalnızca maddi/parasal yönünü öne çıkaran bir rapor değil.

Çalışma, ortak bir gayeye sahip, enerjisini, kendisiyle kavga etmeden bu yöne akıtabilen bir toplum haline gelebilmemizin çerçevesini belirliyor.

TÜSİAD olarak kuruluşumuzun 50. yılında, içinde bulunduğumuz koşulların nedenleri ne olursa olsun, ülke olarak birikimlerimizin bizi ekonomik ve toplumsal olarak çok daha iyi seviyelere getirebileceğine inanıyoruz.

Ortak geleceğimizi, kimseyi geride bırakmadan inşa etmek için toplumsal dayanışmaya ve işbirliğine ihtiyacımız var. Bu çalışmayı ülkemizin geleceği için fikir üreten, çalışan tüm politika yapıcıların, kanaat önderlerinin, akademinin, farklı toplum kesimlerini temsil eden sivil toplum örgütlerinin, basın ve vatandaşlarımızın tartışmasına ve geliştirmesine açıyoruz.

Ülkemizin geleceğini ilgilendiren her konuda en başta gençlerin söz sahibi olması gerektiğini düşünüyorum, raporumuzu, geleceğimiz olan gençlerle buluşturuyoruz. Ülkemizin her bölgesinden katılımı ile gerçekleştireceğimiz gençlik çalışmalarıyla Türkiye'nin geleceğinin inşasında gençlerin fikirlerini alacağız.

Raporumuzun gözünüzde daha iyi canlanması için temalarını 4 dakikalık bir filme sığdırdık. Yeni anlayışın özelliklerini anlatmak için de kısa filmlerimiz var. Çalışmamıza katkı sağlayan Yönetim Kurulu üyelerimize, proje koordinatörümüze, rapor yazarımıza ve proje danışmanlarımıza, genel sekreterliğimize ve iletişim çalışmalarında tüm emek verenlere teşekkür ediyorum. Filmden sonra bugün katılımıyla bizi onurlandıran konuk konuşmacımız Sayın Daron Acemoğlu konuşmasını yapacak, kendisine katılımı için çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.